KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z koncepcji człowieka (WOS)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **1. P; 2. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–A, 2–B, 3–D, 4–C** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–C, 2–A, 3–B, 4–D** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) płcią kulturową**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Człowiek rozwija mowę i myślenie wyłącznie w kontakcie z innymi ludźmi, co pokazują przypadki dzieci wychowanych w izolacji. Ma też potrzebę przynależności i uznania, a jego przetrwanie od zawsze opierało się na współpracy i podziale pracy.
Punktacja: Za każdy poprawny argument po 1 pkt (np. zależność dziecka od opiekunów, rozwój języka i myślenia w kontakcie z innymi, potrzeba przynależności, podział pracy). Maksymalnie 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wolność negatywna — brak zewnętrznych przeszkód/przymusu (np. wolność od cenzury, od aresztowania bez powodu). Wolność pozytywna — zdolność do samostanowienia, realizowania celów (np. prawo do edukacji umożliwia rozwój).
Punktacja: Wolność negatywna (1 pkt), wolność pozytywna (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zgodnie z art. 30 Konstytucji godność jest przyrodzona i niezbywalna, nie można jej człowiekowi odebrać, a jednocześnie jest źródłem wolności i praw człowieka i obywatela. Poszanowanie i ochrona godności jest obowiązkiem władz publicznych.
Punktacja: Wyjaśnienie, że godność jest przyrodzona i niezbywalna oraz stanowi źródło wolności i praw człowieka – 1 pkt; wskazanie, że jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych – 1 pkt. Maksymalnie 2 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Godność człowieka to przyrodzona i niezbywalna wartość, która przysługuje każdej osobie ludzkiej wyłącznie z faktu bycia człowiekiem. Odróżnia ją od innych praw: 1) niezbywalność – godności nie można się zrzec ani jej odebrać żadnym aktem prawnym; 2) pierwszeństwo – jest źródłem, z którego wypływają wszystkie inne prawa i wolności człowieka.
Punktacja: 1. Poprawna definicja godności: przyrodzona, niezbywalna wartość przysługująca każdemu z racji bycia człowiekiem – 1 pkt. 2. Pierwsza cecha z wyjaśnieniem (np. niezbywalność – nie można się jej zrzec ani jej odebrać; powszechność – dotyczy każdego człowieka bez wyjątku) – 1 pkt. 3. Druga, różna cecha z wyjaśnieniem (np. pierwszeństwo – stanowi źródło pozostałych praw; niezależność od prawa pozytywnego) – 1 pkt. Razem 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **1. P; 2. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–C, 2–D, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–A, 2–D, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) tożsamość zbiorowa**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Tożsamość indywidualna to poczucie własnej odrębności i niepowtarzalności, oparte na unikalnych cechach osobowości i doświadczeniach jednostki, np. indywidualnych zainteresowaniach. Tożsamość społeczna wynika natomiast z poczucia przynależności do określonych grup społecznych, np. narodu, rodziny czy wspólnoty religijnej, i wiąże się z pełnionymi w nich rolami.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie różnicy (tożsamość indywidualna — poczucie własnej odrębności, unikalne cechy osobowości; tożsamość społeczna — poczucie przynależności do grup społecznych i wynikające z tego role) — 1 pkt. Trafne przykłady obu elementów — 1 pkt. Łącznie 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Potrzeby podstawowe (egzystencjalne) to potrzeby fizjologiczne i bezpieczeństwa, niezbędne do przetrwania, np. potrzeba pożywienia czy schronienia – muszą być zaspokojone w pierwszej kolejności. Potrzeby wyższego rzędu, takie jak potrzeba przynależności, szacunku czy samorealizacji, pojawiają się dopiero po zaspokojeniu potrzeb podstawowych, np. potrzeba rozwoju zawodowego i realizacji własnych talentów.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie potrzeb podstawowych (1 pkt) + poprawne wyjaśnienie potrzeb wyższego rzędu wraz z przykładami (1 pkt). Max 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Dysonans poznawczy: psychiczny dyskomfort wynikający ze sprzeczności między przekonaniami a zachowaniem. Np. palacz papierosów wie, że palenie jest szkodliwe, ale nadal pali — redukuje dysonans mówiąc „mój dziadek palił i dożył 90 lat".
Punktacja: Definicja (1), przykład (1).

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Tożsamość indywidualna to poczucie własnej, niepowtarzalnej odrębności jednostki, wynikające z jej osobistych cech, doświadczeń i wyborów życiowych. Tożsamość społeczna to natomiast poczucie przynależności jednostki do określonych grup społecznych – narodu, rodziny, wspólnoty religijnej czy zawodowej. Konflikt między nimi może wystąpić np. wtedy, gdy osobiste przekonania jednostki (np. dotyczące kariery zawodowej lub stylu życia) są sprzeczne z oczekiwaniami grupy, do której formalnie przynależy, np. tradycyjnej rodziny.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie tożsamości indywidualnej (1 pkt) + poprawne wyjaśnienie tożsamości społecznej (1 pkt) + trafny przykład konfliktu między nimi (1 pkt). Max 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 22 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	20–22 pkt
dobry (4)	17–19 pkt
dostateczny (3)	11–16 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/wos/czlowiek-koncepcje-i-aspekty**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.